

Podpisem vyjadřuji dobrovolný souhlas se zpracováním svých osobních údajů sdružením Arnika (Chlumova 17, Praha 3, IČ: 265 432 81) po dobu neurčitou. Údaje budou použity pouze pro vnitřní potřebu Arniky za účelem mého dalšího informování. Mám právo přistupu ke svým údajům, právo na opravu či vymazání a další práva stanovená zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů.

KONTAKT NA ODESÍLATELE:

Jméno:.....
Adresa:.....
Telefon:.....
e-mail:.....
podpis:.....

chci dostávat aktuální zprávy Arniky e-mailem

Kdy lze kácet stromy v aleji?

Zatímco dříve bylo možné stromy v alejích kácet pouze na základě „oznámení“, po novele zákona o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb. (platné od prosince 2009) je nutné získat povolení. Právní úprava přesto není uspokojivá – zákon chrání jen stromy s obvodem kmene přesahujícím 80 cm. Mladší stromy je možné kácet libovolně bez povolení. Zabránit tomu může ministerstvo životního prostředí, pokud novelizuje prováděcí vyhlášku k zákonu.

Povolení ke kácení vydává příslušný orgán ochrany přírody, což je zpravidla obecní či městský úřad. O povolení může požádat vlastník pozemku – většinou správci silnic.

Úřad může povolit kácení jen ze závažných důvodů po vyhodnocení funkčního a estetického významu dřevin. Musí zkoumat, zda zájem vlastníka na kácení převažuje nad veřejným zájmem na ochraně stromu. Každé povolení musí úřad zdůvodnit. Součástí povolení by mělo být rozhodnutí o náhradní výsadbě v tomtéž místě, kde se kácí.

Foto: Libor Štěrba

Řízení o povolení ke kácení dřevin se mohou na základě § 70 zákona o ochraně přírody a krajiny účastnit občanská sdružení, pokud splní tímto zákonem stanovené podmínky. Podle správního řádu (zákon č. 500/2004 Sb.) se řízení mohou účastnit také vlastníci nemovitostí v blízkosti místa, kde se má kácet. Úřady je ale neobesílají.

Kácet strom v havarijním stavu je možné okamžitě, a zásah oznámit úřadu až zpětně do 15 dnů. Havarijním stavem se rozumí strom bezprostředně ohrožující lidské životy nebo zdraví, případně představující riziko značných škod na majetku. Situace, kdy hrozí riziko z prodlení, nastávají zejména po silném větru a přírodních katastrofách.

Co mohu udělat, když se kácí alej?

Jste-li svědky plošného kácení aleje nebo kácení zdravých stromů, obraťte se na Českou inspekci životního prostředí nebo Policii ČR. Inspekce může kácení stromů zakázat.

Probíhá-li o kácení stromů správní řízení, úřad musí posoudit závažnost důvodů ke kácení a také funkční a estetický význam stromů, včetně jejich významu pro danou lokalitu nebo i širší rámec krajiny. Tím je myšlena schopnost stromů zlepšovat mikroklima, poskytovat útočiště dalším organismům a esteticky zhodnocovat okolí. Povolení lze vydat jen tehdy, když zájem vlastníka stromy pokácet převáží nad veřejným zájmem na jejich ochraně.

Vydané povolení ke kácení včetně podkladů (např. dendrologický posudek), si můžete na úřadě vyžádat podle zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí.

Pokud si nejste jisti zdůvodněním kácení a chcete získat nezávislý posudek, obraťte se na soudního znalce, specializovanou firmu nebo na státní Agenturu ochrany přírody a krajiny (Nuselská 39, Praha 4, tel. 241 082 219, e-mail: aopkcr@nature.cz, www.ochranaprirody.cz).

Foto: Libor Štěrba

Je alej zanedbaná?

Pokud je alej dlouhodobě zanedbávána, např. když ze stromů padají suché větve, stromy nemají ošetřené rány, dochází k narušování kořenů nebo poškozování stromů při sečení trávy a údržbě silnice, obraťte se na Českou inspekci životního prostředí. Povinností vlastníků je o stromy pečovat.

Města a obce mohou na ošetření starších stromů získat dotace. Například Program péče o krajinu přispívá na ochranu památných stromů, z Operačního programu životní prostředí je možné zaplatit odborné ošetření alejí. Podrobnosti sdělí Agentura ochrany přírody a krajiny.

Někdo ničí stromořadí?

Je-li nutné okamžitě zabránit kácení či poškozování stromů (jde-li se o vandalismus nebo kácení se bez povolení), volejte Policii ČR na čísle 158 nebo obecní (městskou) policii a Českou inspekci životního prostředí, která je oprávněna tuto činnost zakázat.

V ostatních případech (např. když stromořadí poškozují při rekonstrukci vozovky, když se Vám zdá, že došlo k nevhodné úpravě stromu, kácení způsobuje závažný zásah do prostředí apod.) se obraťte na příslušný orgán ochrany přírody (zpravidla obecní úřad, obecní úřad obce s rozšířenou působností nebo na Českou inspekci životního prostředí).

Kácení by mělo v každém případě probíhat v době vegetačního klidu (nehrozí-li bezprostřední ohrožení) a v době, kdy na stromech nejsou obsazena ptačí hnízda.

Inspekce má pravomoc udělit za porušení zákona pokutu a může zakázat další zásahy do zeleně. Následně porušení zákazu je možné trestat až dvoumilionovou pokutou.

Jste svědky kácení, poškozování nebo zanedbávání stromů v aleji?

Obraťte se na oblastní inspektorát České inspekce životního prostředí Olomouc (Tovární 41, 772 00 Olomouc), tel. 585 243 410, e-mail: public@ol.cizp.cz, www.cizp.cz, nebo volejte na bezplatnou linku pro podněty veřejnosti 800 011 011.

Potřebujete podrobnější informace nebo naši přímou pomoc? Navštivte www.stromy.arnika.org

Sousedé v Německu aleje chrání

Mezi lety 1949 a 1999 bylo na území Německa pokáceno 50 tisíc kilometrů alejí v zájmu bezpečnosti silničního provozu. Poté se proti kácení obrátilo veřejné mínění. Dnes má Německo 23 tisíc kilometrů alejí. Daří se tam jak chránit stromy, tak snižovat nehodovost. Zásadní roli hraje omezení rychlosti, označení nebezpečných míst a výchova řidičů.

Braniborsko: vyhláška o alejích

V roce 2000 byla přijata vyhláška obsahující tyto zásady: za každý pokácený strom v aleji musí být vysazen nový, vzdálenost stromů od vozovky nemá být větší než 4,5 metru, každoročně se zveřejňuje přehled o vykácených a vysazených stromech.

Meklenbursko-Přední Pomořany: fond na obnovu alejí

V této spolkové zemi vzniknul na financování péče o aleje a jejich obnovy zvláštní fond. Pokud správa silnic vykácí strom v aleji, musí do fondu odvést částku, která umožní vysázet nejméně jeden, často však až pět nových stromů.

Severní Porýní-Vestfálsko: 100 nových alejí

Vláda spolkové země určila jako jeden ze svých cílů ochranu a výsadbu stromořadí a zahájila kampaň „100 nových alejí“. Od roku 2006 se podařilo vysadit 70 nových alejí o délce 75 kilometrů, v nichž roste 6.898 stromů.

Sdružení **Arnika** se zabývá ochranou mokřadů a vodních toků, omezováním znečištění životního prostředí toxickými látkami a podporou účastí veřejnosti v rozhodování o životním prostředí. Posláním Arniky je zlepšení stavu životního prostředí, jeho obrana před znečišťováním, ochrana a obnova přírodních hodnot na území České republiky, ale i v evropském kontextu. Arnika je celostátní organizací s řadou místních poboček.

Centrum pro podporu občanů vzniklo v roce 1996. Od té doby poskytuje občanským sdružením, obcím i jednotlivcům poradenství, které přesahuje klasické právní rady. Česká republika má sice kvalitní zákony, problémem je ale jejich dodržování. Zásadní rozhodnutí, která ovlivňují budoucnost měst a obcí, mnohdy vznikají za zdi úřadů. Prosazujeme právo občanů na informace a účast veřejnosti v rozhodování o životním prostředí.

Kampaň **Zachraňme stromy!** si klade za cíl bránit bezdůvodnému kácení dřevin ve městech a obcích, a také významných stromořadí. Spolupracujeme s desítkami místních občanských sdružení a podporujeme jejich úsilí, vydáváme publikace a pořádáme semináře. Navrhujeme změny zákonů, které by zpřísnily ochranu stromů. V neposlední řadě sledujeme změny územních plánů, které často vedou k úbytkům zeleně.

Arnika – Centrum pro podporu občanů

Chlumova 17, 130 00 Praha 3
telefon + fax: 222 781 471
e-mail: cepo@arnika.org
www.cepo.arnika.org

Aleje Olomouckého kraje
– dědictví naší krajiny

Krajina bez alejí by byla jako obraz bez rámu

Naše země je protkána tisíci kilometrů silnic, silniček a polních cest. Většinu z nich lemují stromořadí. Tak tomu bylo odnepaměti. Aleje jsou svědectvím promyšleného komponování krajiny s naplněním estetickým ambic tehdejších elit, ale i šetrného přístupu venkovského lidu k okolnímu prostředí. Alej povyšuje krajinu na okrasný park.

Foto: AOPK Olomouc

Desatero nenahraditelných funkcí alejí:

- 1. Stromořadí utvářejí harmonický charakter české krajiny** a její typický ráz.
- V létě alej **chrání cestovatele** před slunečním zářem. Ocení to zejména pěší a cyklisté.
- V noci nebo za deště či mlhy **usnadňuje stromořadí řidičům orientaci**, ukazuje směr.
- Alej působí jako přírodní **větrolam**, zmírňuje boční vítr a omezuje víření prachu z polí.
- V zimě **snižuje riziko tvoření sněhových jazyků**.
- Stromy **pohlcují jemný polétavý prach a další škodliviny** produkované automobily.
- Průměrný strom spotřebuje za život na **24 milionů m³ oxidu uhličitého**, skleníkového plynu způsobujícího změny klimatu.
- Stromořadí omezuje hluk**, který se ze silnic šíří k obytné zástavbě. Zejména pokud stromořadí doplňují keře, může být účinek významný.
- Stromořadí jsou po někdejším zničení remízů **posledním zbytkem přírody** mezi chemicky ošetřovanými monokulturálními poli a asfaltovou vozovkou.
- Každý vzrostlý strom je **domovem desítek nebo i stovek druhů rostlin a živočichů**. Platí to zejména pro hmyz, ptáky a drobné živočichy.

Od silnic Karla IV. ...

Doba panování Karla IV. je pro krajinu mimořádně významná. Rozkvět našich zemí je dán nárůstem počtu obyvatelstva, zakládáním nových dvorů, vsí a měst, rozmachem dolů, hutí, ale i zakládáním vinic, zahrad a chmelnic. Karel IV., který trávil mnoho času na cestách a dobře znal jejich vojenský a komunikační význam a systém, začal zavádět silné cesty (silnice) zpevněného povrchu o šířce kolem pěti metrů.

...přes renesanční stromořadí...

Renesanční život šlechty vedl ke zkrášlení krajiny. Spolu se zakládáním letohrádků vznikají první aleje. Ve druhé půli 17. století ovládl architekturu barokní sloh. Příjezdové cesty s alejemi dodávaly zámčkům a panským sídlům velkoleposti. Také „církvní krajinářství“ utvářelo krajinu množstvím poutních míst s kostely, kaplemi a křížovými cestami zvýrazněnými liniemi alejí.

Na „panskou“ krajinou architekturu navazovalo „lidové krajinářství“ s kapličkami, křížky a božími mukami doprovázenými stromy. Venkovské aleje vedly k mlýnům, kovárnám, bělidlům a valchám. Cesty s alejemi propojily vesnice a stavení s krajinou v jeden celek.

Nejvíce alejí vzniklo za vlády Marie Terezie a Josefa II., kdy se začaly vysazovat také ovocné aleje. Měly chránit cestující před slunečním zářem a pochoduující vojska před spatřením, a zásobovat je ovocem.

...až po zákon na sázení alejí.

Na přelomu 18. a 19. století se stávají novým prvkem topoly vysazované podél silnic za Napoleona tažení Evropou, to pro svůj rychlý růst a velikost usnadňující orientaci.

V polovině 19. století nařídil zákon sázet podél císařských silnic i vedlejších cest obzvláště ovocné stromy. Šíření ovocných alejí pokračovalo i ve 20. století, hlavně kvůli využití plodů.

Za podklady pro tento text děkujeme Vojtěchu Stormovi a Miloslavu Vysloužilovi.

Hrozí alejím zánik?

Po druhé světové válce byla řada stromořadí vykácena kvůli rozšiřování silnic. Zbývajícím alejím nikdo nevěnoval péči a nová stromořadí se vysazovala jen málo. Situace se dramaticky změnila v roce 2006. Krajské správy silnic začaly plošně kácet aleje a po celé republice padly stovky zdravých stromů. Stejná situace se opakovala v zimě 2008. Parlament pak zpřísnil zákon, ochrana alejí však dodnes není dostatečně zajištěna.

Hlavním argumentem pro kácení alejí je bezpečnost. Silničáři tvrdí, že za tragické nehody mohou stromy rostoucí podél silnic. Z policejních statistik přitom vyplývá, že dopravní nehody nejčastěji zavíní řidiči vlastní chybou – nevěnují pozornost řízení, jedou příliš rychle apod.

Jak zvýšit bezpečnost provozu a nekácet?

Bílé nátěry kmenů
V noci pomáhají řidičům sledovat směr silnice.

Odrázky na stromech
Pomohou s navigací i za mlhy a velmi špatné viditelnosti.

Omezení rychlosti
V náročných úsecích je zpomalení přínosem pro bezpečnost.

Výstražné značení
V nebezpečných úsecích by našly uplatnění značky „pozor alejí!“

Instalace svodidel
Brání vyjetí auta z vozovky a nárazu do stromu.

Pravidelná údržba stromů
Odstraňováním suchých větví lze předejít jejich pádu na silnici.

Foto: AOPK Olomouc

Foto: AOPK Olomouc

Lipová alej v Náměšti na Hané

Vzrostlé lípy zasluhují ochranu především pro svou historickou hodnotu. Výsadba je součástí parkových a krajinářských úprav spjatých s výstavbou zdejšího zámku v roce 1760.

Horní Štěpánov – Pohorská alej

Pohorská lipová alej je tvořena asi 40 stromy, a to lípou velkolistou (Tilia platyphyllos) a lípou malolistou (Tilia cordata). Stáří stromů přesahuje 100 let. Stromy v této aleji úspěšně přestály rekonstrukci vozovky, která musela být uzpůsobena tak, aby nedošlo k poškození kořenů.

Alej Luběnice – Slatinice

Některé pozoruhodné aleje nám přinášejí ovoce, a to doslova. Letitá hrušňová alej lemující silnici III. třídy z Luběnic do Slatinic. Vzhledem k tomu, že okolní krajina je intenzivně zemědělsky využívána, zachovala se tato alej jako jediná v širokém okolí. Nejenže významně utváří ráz krajiny, omezuje také půdní erozi způsobovanou zde častými větry.

Foto: AOPK Olomouc

Stromy na hrázi rybníka Na Střelnici, Konice

Dnes se zachovaly již pouze 4 stromy z původního historického stromořadí, oboustranně lemujícího hráz rybníka. Stromy ve stromořadí nejsou žádní „zelenáči“ – nejstarší dosáhly věku až 300 let a obvod největšího z nich měřil 465 cm.

Kolik alejí roste v Olomouckém kraji?

Na území ČR se nachází 193 památných alejí, v nichž roste 15 600 stromů. V Olomouckém kraji je v současné době registrováno 5 alejí jako významný krajinový prvek podle zákona o ochraně přírody a krajiny. Navržena k této formě ochrany je alej lip k Helfštýnu a alej ke Strachovičkám ve Velkých Kuněticích. Historicky významné aleje jsou chráněny jako památná stromořadí – vyhlášeno jich bylo 7, a to v katastrech obcí Branná, Loučná nad Desnou, Příkazy, Náměšť na Hané, Horní Štěpánov – Pohora, Skřípov Lipová alej u Skřípova a Konice.

Foto: AOPK Olomouc

Zachraňme stromy! Petice za lepší paragrafy na ochranu zeleně

Adresáti: Prezidentovi ČR, Parlamentu ČR, Vládě ČR, ministři a Ministerstvu životního prostředí ČR, České inspekci životního prostředí, hejtmanům a zastupitelstvům krajů

Dnes, v době silného znečištění životního prostředí, jsou stromy nenahraditelné. Ostrůvky zeleně v intenzivně využívané krajině a v umělém prostředí měst vytvářejí kyslík, osvěžují vzduch, zachycují prach a škodliviny, hubí mikroorganismy, poskytují stín a tlumí hluk. Parky a sady jsou často jedinými místy k procházkám a odpočinku. Stromy vysazované od renesance podél řek a cest jsou důležitým životním prostorem pro řadu živočichů, utvářejí typickou českou krajinu a připomínají moudrost našich předků. Úbytek zeleně ohrožuje lidské zdraví. **Znepokojuje nás masivní kácení zdravých stromů, jehož jsme v posledních letech svědky. Pod záminkou bezpečnosti dopravy padají staleté aleje, ve městech a obcích se kácí stromy i parky, zelené plochy mizí po celé zemi. Zatímco kdekoliv kácí, málokdo sází.** Žádáme, aby byla v českém právním řádu posílena ochrana dřevin rostoucích mimo les v následujících pěti bodech:

- 1) Nezávisle posuzovat hodnotu stromů**
V případě kácení významných stromů je nutné zavést povinné odborné posudky. Odborně způsobilá osoba mimo jiné vyčíslí, k jaké ekologické újmě by kácením došlo.
- 2) Rozhodovat o kácení objektivně**
Malé úřady nemají dost vyskolených úředníků. Obce rozhodující o vlastních parcích jsou zas ve střetu zájmů. Kompetence by se měly převést na větší obce a na sousední úřady.
- 3) Chránit stromořadí v krajině**
Je třeba zrušit výjimky silničářů a správců toků, kteří smějí kácet aleje a břehové porosty bez povolení. O stromech má vždy rozhodovat orgán ochrany přírody.
- 4) Zapojit veřejnost do rozhodování**
Na základě pouhého oznámení dochází k rozsáhlému kácení také ve městech a obcích. Je nutné omezit kácení na oznámení, kdy se veřejnost nemůže účastnit rozhodování.
- 5) Méně kácet, více sázet**
Za vykácené dřeviny musí být vždy vysazeny nové. Pokud není možná výsadba v místě kácení, musí majitel újmu zaplatit do obecního fondu určeného na výsadbu dřevin.

Tato petice vznikla v Jihlavě se začátkem vegetačního klídu stromů, 1. listopadu 2008

Petiční výbor:
Hana Hegerová, zpěvačka a herečka; **PhDr. Marie Hrušková**, spisovatelka píšící o památných stromech; **doc. Ing. Petr Kučera, Ph.D.**, děkan Zahradnické fakulty MZLU v Brně; **PhDr. Přemek Podlaha, CSc.**, moderátor a publicista; **RNDr. Jan Pokorný, CSc.**, pracovník Ústavu systémové biologie a ekologie AVČR v Třeboni; **MUDr. Eva Schallerová**, dětská lékařka z Ostravy; **Luba Skořepová**, herečka a spisovatelka; **Hana a Petr Ulrychovi**, hudebníci ze skupiny Javory; **Ing. Jiří Váral**, starosta obce Slavičky na Vysočině; **Mgr. Lukáš Matějka**, právník sdružení Arnika, Štefcova 1039, 500 09 Hradec Králové, oprávněný jednat jménem petičního výboru

Zachraňme stromy – petice za lepší paragrafy na ochranu zeleně

Mý, níže podepsaní, souhlasíme s textem uvedené petice z 1. listopadu 2008
) Zaškrtnutím políčka vyjadřují zájem o zaslání informací o průběhu kampaně.

č.	Jméno a příjmení	Adresa (ulice a město)	Podpis	Info*
1				
2				
3				